

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: DEBRECZENI ISTVÁN református lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton

Előfizetési ára: egész évre 60 Lei, fél évre 30 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség: Salonta (Nagyszalonta) Református lelkészi hivatal, a hová a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény küldendő. Kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. szám. Előfizetési díjak, hivatalos hirdetések díja, reklamációk Konrád Géza címére Nagyvárad, Ór-utca 1. sz. küldendők

Hogy ne legyenek „Elnémult harangok!“...

Irla Gargya Géza.

Egyházkerületünk s ezzel együtt egyetemes egyház ügyünk nagyon sok nehézséggel küzd. Ha helyzetünk megjavításán, felsegítésén gondolkozunk, azt sem tudjuk hirtelen, melyik legyen a sok közül az a baj, melyet tarthatatlan volta miatt sürgősen orvosolni kell. Nem lesz azonban felesleges egy olyan körülményről is megemlékezni, mely látszólag nem nagy fontosságú, amennyiben pillanatnyilag kevésbé érezteti hatását, de a közel jövőben, ha elejét nem vesszük a dolognak, — egyházi életünket katasztrófális következményekkel fenyegeti. A segédlelkészek hiányát értem ezalatt, amit természetszerűleg lelkészhiány követ.

Közismert dolog, hogy egyházkerületünkben 1919 óta nincs lelkészpótlás; Magyarországról nem jöhet át lelkész, — bizonyos idevonatkozó kormány intézkedések következtében, — a kolozsvári theologia pedig nagyon kevés lelkészt képez s azt a keveset is magának őrzi és tartja meg. És — tekintetbe véve, hogy az erdélyi egyházkerület még nagyobb szűkiséget szenved lelkészekben, — egészen érthető is az az eljárása, hogy a sok áldozat, nagy nehézségek árán fönntartott főiskola növendékeit az egyházkerület a maga szolgálatába állítja be. A mi egyházkerületünkben, — momentán alig lévén üresedésben több egy-két lelkészi vagy segédlelkészi állásnál, — jelenleg nem látható és nem érezhető annyira a lelkészhiány, mint Erdélyben. Igen, mert a meghaltak, repatriáltak, nyugdíjbamenők helyét egyelőre betöltötték a reaktívált lelkészek és a segédlelkészek. De mi lesz ezután, mikor már ugyszólván nincs reaktíválható nyugdíjas lelkész és választható segédlelkész? A segédlelkészek népes gárdájának éppen még hogy élnek az utolsó mohikánjai. Az egész egyházkerületben három kétvizsgás s.-lelkész működik — s kettő ezek közül is állandósított vallástanítói állás-

ben — s az összes s.-lelkészek száma sem több 5—6-nál. Kikkel lesznek betöltve az ezután — minden valószínűség szerint nagyobb számban — megüresedő állások? Az erdélyi egyházkerület eljárását követnünk, mely a betöltetlen lelkészi állásokra tanítókból képzett lévitákat helyezett, ugyszólván lehetetlen. Férfitanítónk ugyanis kevés van, s e kevésnek föltétlenül helyén kell maradnia. Az a mód, hogy a lelkész nélkül maradt egyházközség valamely szomszédos egyházközséghez csatoltassék vagy szolgálatát beszolgáló lelkész végezze el, nem tanácsos és határozottan káros következményeket vonna maga után. Erre pedig már van precedens, a kakucsi eset. Igaz, itt másképen nem lehetett intézkedni s az adott körülmények között ez volt a legjobb mód. De éppen ez a szomorú, hogy már idáig jutottunk s komoly aggodalomra ad okot, hogy ez az eset valószínűleg nem marad egymagában. Manapság, mikor a meglazult egyházfegyelem, a terhek, a hiveknek az utóbbi iránti közönyössége, a szekták s a többinek veszedelme a legkedvezőbb feltételek között adminisztrált egyházakban is oly nehezen hárítható el, egyes gyülekezeteket közvetlen lelkészi felügyelet és irányítás nélkül hagyni megbecsülhetetlen veszteséget jelentene egyházunkra nézve. Sőt egész bátran mondhatjuk, hogy annak a gyülekezetnek a sorsa, mely lelkész nélkül maradt, meg van pecsételve. Közéletünk erősen megsínyli azt is, hogy a kápláni állások betöltetlenek. Ezáltal egyházkerületünk legértékesebb adminisztratív erői, legnagyobb tehetségei vonatnak el attól a munkakörtől, melyre Isten s egyházunk mai nehéz helyzete különösen elhívta őket. Hogy egyes gyülekezetekben s egyes parochus lelkészek mellett föltétlenül szükség van segédlelkészre — még Erdélyben is — azt mindenki tudja és érti s megiepő, hogy egy cikkirő erdélyi lelkésztársunk csodálkozással fejezi ki afelett, hogy egyik legnépesebb gyülekezetünk igen elfoglalt esperes-lelkésze maga mellé segédlelkészt keres. Minden vitán felül áll, hogy a lelkészek hiánya jelenleg is

érezeti káros hatását s a jövőben még nagyobb veszéllyel fenyeget. Minden posztra őrszem kell, hogy a várat meg ne lepje az ellenség; minden nyáj élére pásztor kell, hogy a nyáj szét ne széledjen; s ha nagy a nyáj, bojtár kell a pásztor mellé. Röviden: a lelkészhiányból eredő katasztrófális veszedelmet csak lelkészpótlással lehet megelőzni.

A lelkészpótlás nehéz problémáját pedig a magam részéről a következőképen vélem. megoldhatónak:

Első teendő volna, hogy a lelkészek, tanítók és a hivek minden tehetségük szerint hassanak oda, hogy ifjaink kedvet kapjanak a lelkészi pályához. Ez a pálya nem kecsegtet földi javakban való dúsalkodással, káprázató karriér lehetőségével, de szebb, magasztosabb pályát elképzelni sem lehet a jelen körülmények közt egy magyar református ifju számára. Ha a mult nagy református lelkészeinek legendás alakjaira, s e pályának jelenlegi eszményiségére való emlékeztetés még nem gyújtja fel a lángot szívében, a józan belátás, megfontolás, a jelenlegi helyzetnek, életfeltételeknek mérlegelése is idevezeti az ifjút, mint egy valóban reális pályára. A theológiát könnyű szerrel elvégezheti a legszegényebb ifju is, ha szorgalmas és törekvő, s elvégzése után mindjárt biztos, becsületos kenyérhez jut. A felnőttek a pályaválasztáshoz tanácsot kérő ifjaknak rendszeren minden pályát ajánlanak, csak a magokét nem. Ezen általános szokás ellenére is, — bár akkor már több éve ettem a káplánság kenyerét, — mertem öcsémnek ezt a tanácsot adni: „Menj arra a pályára, amelyre erődöt elégnék, tehetségedet megfelelőnek érzed, csak annyit mondom, hogy a mai körülmények között nincs a papi pályán kívül egy másik pálya, mely már a kezdet legkezdetén ilyen biztos megélhetési viszonyok közé s ilyen szép hivatáskörbe állítaná az élet útján meginduló fiatalembert“. Mindenesetre különösnek tűnik fel az ilyen látszólag kicsinyes érveknek a felsorolása, de ha a célt tekintem, nem látom feleslegesnek. Szinte megdöbbenő elgondolni, hogy pl. a szépmultu és népes nagyváradi gyülekezet egy emberöltőn belül nem nevelt egy református lelkészt sem. Pedig egy népnek, egy városnak, egy gyülekezetnek, csak az lehet lelkes, megértő, haláláig hűséges szolgálója, akit az a nép, város, gyülekezet nevelt s ezekhez szétszakíthatatlan kötelékek szálai csatolják. Egy Erdélyben született, nevelkedett lelkész például — bár ide lett megválasztva — ha megfelelő alkalom adódik, visszamegy szülőföldjére. És ez egészen ter-

mészetes is. Nekünk tehát nemcsak lelkészekre, hanem elsősorban olyan lelkészekre van szükségünk, akik a mi fiaink, a mi véreink.

A második teendőnek végrehajtása az egyházkerületi vezetőség szerepe volna. A vezetőség állapodjon meg az erdélyi egyházkerületi vezetőséggel arra nézve, hogy addig is, míg mi magunk képezünk lelkészeket, az erre a vidékre vágyakozó végzett theológusokat — a tehetsége szerinti számban — engedje át részünkre s nyújtson módot arra, hogy a Királyhágómelléki egyházkerületből is elegendő számú theológus végezhesen a főiskolán, — reversalisadás kötelezettsége nélkül. (Mert ez bevett rendszer.) S mi viszont, ezzel kapcsolatosan, hasonlóan ügyekben készséggel állunk rendelkezésükre, amint hogy az erdélyi egyházkerület az itteni legatiókra vonatkozó megkeresésének örömmel tettünk eleget.

Harmadik teendő volna a theológiát s még ezt megelőzőleg a lelkészképesítő bizottságot — a lehetőség szerinti legrövidebb időn belül — felállítani. Ehhez pedig református hiveink összességének legszélesebbkörű érdeklődése, legmesszebbmenő áldozatkészsége szükséges. Nem számíthatunk állami segítségre s a theologia fenntartásának összes költségeit az ugyanis magas egyházi közadóhoz hozzávenni nem volna célravezető. De hiszen voltak nekünk akkor is messze földön híres iskoláink, mikor névről sem ismerték az államsegélyt és az egyetemes egyházi adózást! Honnan vették eredetüket és táplálékukat ezek az iskolák, melyek külföldi egyetemek híres tanárjait megtudták maguknak szerezni s a külföld előtt is nagy tekintélyű tudós papokat tudtak nevelni? Rövid a felelet: a hivek önkéntes adományai-ból, támogatásából. Ehhez a csodaforráshoz, mely valaha olyan bőségesen buzgott a kálvinista szívekben, kell most visszatérnünk és ebből kell élővizet meritenünk. Igaz ez a forrás látszólag elapadt, betömődött, a vizek visszahúzódtak. De hittel kell hinnünk s teljes erőnkől azon kell lennünk, hogy minden megértő, nemesen érző református — ha egyházunk létérdekéről van szó — ujonnan felfakassza szívének ezt az áldásosan tékozló forrását, még akkor is, ha az áldozatkészség vizével saját vére is megindul. Kell remélnünk, hogy akadnak még, akik a szükségeseket is megvonják maguktól, hogy táplálhassák a beteg édesanyját saját vérükkel, mint fiait a pelikán. Népünk, vallásunk s egyházunk jövőjének biztosítása érdekében lehet-e a jelenben többet, jobbat tenni, mint tettek azok a nagy elődeink, kik erejüket felülmúló áldozatkész-

séggel állítottak fel és tartottak fenn főiskolák, hitünknek, nyelvünknek és a tudományunk erős várait. Biztosíthatja-e valaki ma is a maga számára az utódok hálás emlékezetét inkább azoknál a régi kegyes református híveknél, kik amint egész életükben egyházuknak éltek, éltük végén különösen megemlékeztek róla, testálván végrendeletükben az egyházra és ennek oszlopaira: az iskolákra, vagyonuk java részét. És most, amikor egy református theológia felállításáról van szó, az a kérdés, akadnak-e az elődöknek méltó utódaik! Ki lesz az első, aki megveti az alapot és példát mutat a többieknek?

Ezeket a lelkipásztoroknak mondom, hogy általok meghallják a hívek is és azért mondom, hogy ne legyenek „Elnémult harangok“!

Tétlen várakozás.

Epen két hónapja, hogy egyházkerületünk megválasztott elnöksége magasabb egyházi érdekből megvált diszes állásától. Közgyűlésünk abban a boldog reménységben ringatta magát, hogy ezzel a ténnyel a sok esztendő huza-vona után közelebb jutott céljához s a kultuskormány nem zárkózik el kérése elől és valahára már az általa kívánt új szervezkedő gyűlés kitűzéséről annál inkább intézkedni fog, mert a múlt évi beigérést felfüggesztő akadály megszűnt, s az alkotmánytörvényt tartalmazó javaslat szentesített törvénné vált. Tudomásunk szerint a vonatkozó egyházkerület határozat is fölterjesztést nyert a közgyűlés után csakhamar, minélfogva egészen természetes és megérthető, ha a kormány mélyszéges hallgatása komoly aggodalmat vált ki lelkünkben. Nem azért, mintha kétségünk volna aziránt, hogy külön egyházkerületben való szervezkedésünket a kormány egyszerűen nem engedi, mert a történetek után, mikor a kormány annak szükségességét elismerte és írásban kötelezettséget vállalt annak végrehajtására, azt föltételezni sem szabad; hanem azért, mert az esztendők úgy suhannak el egymás után fejük fölött, hogy a reánk várakozó nagy feladatok megoldásához mindaddig lehetetlen hozzákezdeni, míg kormányzó-szerveinket ki nem építettük.

Pedig mindnyájan érezzük és tudjuk, hogy töméredek tennivaló követeli a vezető kéznek az eke szarvára való rávetését. Itt van mindenekelőtt a kulturadó nagy kérdése, amelyet sürgősen dűlőre vinni kellene. Alig pár hó választ el bennünket az új iskolai esztendőtol, s berendezkedésünknek ez az egyetlen biztosnak tekinthető bázisa, főleg középiskoláink sorsát illetőleg, — jóformán még munkába véve sincsen, amennyiben az egy-

házmegyékben a díjlevelek értékelése befejezést nem nyert. Ott van a lelkészi nyugdíjintézet sorsa, amelynek mielőbbi megoldása felszabadíthatja a lelkészeket a mindennapos drepesszió alól, akik a legnagyobb szorongatások között vannak az attól való félelem miatt, hogy ha szemüket a halál álmára lehunyják, az utána maradt család kezébe veheti a koldusbotot. Mert a magyar orsz. nyugdíjintézet, ahová évtizedek során át ezeket fizetett, — hátramaradottaival szemben kötelezettségét egyáltalában nem teljesítheti az utjában álló vis major miatt. De ezeken kívül annyi feladat, mondhatnók: existenciális feladat várja a maga kezdeményező és erős kézzel munkába álló emberét, hogy Horatius parasztjaként a folyam partján már tétlenül nem állhatunk, s a víz lefolyását nem várhatjuk; holott legjobb igyekezetünket a tulsó partra való átmenetre kell szívós kitartással irányítani, s a célt kiküzdeni.

A kultuszminisztérium a függő helyzetet egyházi törvényeink tiszteletben tartása és autonomikus jogaink sérteni nem szándékolása jelzővel nem könnyítette, ellenkezőleg sokszorosan súlyosbította. A törvénynek kihegyezett, de logikusnak legkevébbé sem mondható magyarázásával a közigazgatást úgy, ahogy biztosította. Sőt a gyűléseken való személyszerinti elnöklésről is gondoskodott. A kitermelő és irányító vezetés azonban számításon kívül maradt. A lelkészi főjegyző az adminisztráció bürokratikus ügyeit elintézheti, a miniszteri leiratokat és végzéseket az érdekelteknek postára adhatja. Mikor gyűlés van, a megterített asztal mellé az elnökléssel megbízottak odaülhetnek, de ki veszi és tartja kezében azokat a szálakat, amelyeknek vezetése mellett indulunk s járnunk kell?! Ezt a dolog és helyzet természete szerint a gyűlés elnökeitől várni, annál inkább megkívánni teljes lehetetlenség, ha szinte egyéni képességeikről, komoly ügyszereketek felől egészen tisztában is vagyunk. Ha tovább is így maradunk, a szó szoros értelmében vett lezüllés és pusztulás vár reánk, a mi talán a kultuskormánynak se lehet a célja.

Elérkezett tehát nagyon is az a pillanat, mikor ügyünket illetőleg tisztán kell látnunk. Ma már senki se mondhatja, hogy itt személyi kérdések mozgatják a dolgot. A legutóbbi közgyűlés óta ilyen motivumra senki se gondolhat többé. A kérdés eldöntetése kizárólag tárgyi; személyi tekintetek se a kultuskormány, se részünkről nem játszanak be. Azért az ideiglenes elnökséghez azt a kérést intézzük, hogy a vall. és művészeti miniszter urtól haladéktalanul kérjenek kihallgatást és helyzetünket tisztáztassák. Maga az elnökség személyesen vagy két-három megbízott utján végezteti-e ezt el: egészen mellé-

kes, valamint nem eshetik sullyal mérlegbe az sem, hogy költségünkbe kerül. Bizonyára megér nekünk pár ezer lejt, ha sorsunkat illetőleg végre valahára tájékozódást nyerünk.

Ómega.

Iskola.

Iskolai évezáró beszéd.

Elmondta: Nagy Vilmos református tanítónőképző-intézet és polgári leányiskolai igazgató, a református tanulók évezáró ünnepélyén, 1923 június hó 21-én az emléktéri templomban Nagyváradon.

Ha a pedagógia hármias irányának a testi, értelmi és erkölcsi nevelésnek szempontjából nézem az elmúlt tanévet, sajnos, olyan színfoltok mutatkoznak a szemeim előtt elvonuló képen, amelyek rontják a harmóniát. A testi neveléssel még csak megvolnánk valahogy, a fiukat, leányokat tornáztatják, sőt az ifjakat talán erősen is atlétizálják, hogy egészséges testű generáció nőjön fel; az értelmi nevelés is rendben folyik a tantervek szerint és a számos rendelet irányításával, — hanem az erkölcsi nevelésnél már sajnos, bajok mutatkoznak. Szomorú és el nem halgatható tapasztalat az, hogy a tanulói ifjuság magatartása az iskolai fegyelemmel szemben elernyed.

Pedagógiai eredmények csak az iskola és szülői ház harmónikus együttműködésétől várhatók, — ma e két nevelői főtenyező sokszor — mintha szemben állana egymással — és restselkedve ugyan, de be kell vallanunk azt is, — hogy az iskola egyszer-mászor engedett a téves uton haladó szülői felfogás nagy dinamikai erejének. Hogy pedig ne fárasszam sokáig türelmüket — állításaimat nem célzásokkal, hanem tényekkel igazolom. Iskolánk mint református hitvallásos iskola, hivatásszerű kötelességének megfelelően mindig nagy súlyt helyez a gyermekek vallásos nevelésére. Növendékeinket rendszeresen elvezetjük az Isten házába — s az istentiszteleteken való megjelenéskor mégis, általában hiányzik a református vallású tanulóink 30-40%-a — mért? Mert a szülők sem járnak templomba s a templomból elmaradó gyermekeik mulasztását — a gyermekek által is valótlannak ismert okokkal indokolják. A nagy pedagógusnak Salzmann-nak van egy kis életképe, melynek ez a címe: „Hogyan neveljük a gyermeket hazugságra”. A mi templommulasztóink igazolásai is ennek az életképnek a körébe tartoznak. Nemcsak ebben, — egyébben is keresztezi a szülői ház vallásos nevelésünket és ezek közé az ellentétes tényezők közé tartozik: a tánc, a kinematográf és részben a színház is.

A világháborút végigkísérő nagy lelki szomorúság valamelyes enyhülete ellenállhatatlan erő-

vel ragadta az emberiséget a sok ideig visszafojtott élvezetek és örömek után s ez a lelki állapot egy új típusú gyermeket termelt — a táncoló gyermek típusát.

Láttunk tanórákon tanítványaink soraiban az átvirrasztott éjszakáktól kifáradt, álmos gyermekeket — mint szomorú példát, de azt is mondhatnám áldozatait — a megengedhetetlen szülői hiuságnak. Én magam alig tudok valami kínosabb és szomorubb látványt elképzelni, mint ezt a korán táncoló gyermekcsereget, amely a dekoratív hatás kedvéért kifestett arccal, a tapsok parancsának engedelmeskedve a késő esti, vagy éjjeli órákban, sokszor testi erejének kimerítésével iparkodik szórakoztatni az idősebbeket! Miért ne táncolnának? — süvölt a brüszk kérdés — mikor oly szomorú az élet!? De az élet még szomorubb lesz, ha gyermekeink lelkét mi magunk töltjük meg a hedonizmus és epikureizmus mérgevel, ahelyett, hogy a legdrágább kincset adnók nekik, ami ebben a szomorú életben egyetlen elperelhetetlen örömünk és boldogságunk a — valóságos érzést.

A közoktatást intéző körök végre tiltó szóval megállították a serdülő gyermekek moulin-rouge-át — és ezt is tapasztalatból mondom — a szülők kelletlen érzéssel vették a táncfilialmat tudomásul, mert — szerintök — ezzel elvették a gyermekek főszórakozását. Vallom mint pedagógus azt, hogy a gyermekek helyes testi nevelésének jelentékeny eszköze a tánc, mely ügyessé, simává teszi a mozdulatokat és erre a társadalomban élő embernek talán szüksége is van — de — engedelmet kérek, az ugynevezett modern parkett-táncok nem esztétikai és nem is pedagógiai, de legkevesébbé szolgálnak erkölcsi célokat. A kinematográfok és színház látogatása szigorú engedélyektől van függővé téve, — de ez a látogatók számát egyáltalán nem csökkentette.

Volt nem egy eset, amikor szülők akadémiai vitatkozást kezdtek a tétel felett, hogy hát a szülő nem rendelkezik szabadon a gyermekével!? Ez a szülői szuverénitás rontotta meg a gyermekek lelkét a kinematográfok beteges detektívromantikájával, kergette a gyermekek fantáziáját a realisélet fokozatos élet fejlődésének egyenes vonalából a szertelenségek mocsárlázás útvesztőjébe, ez a szülői szuverénitás ültette be a színházi páholyok párkányára arcpirulás nélkül végighallgatni az u. n. szellemes vigjátékok és operettek egyértelmű, kétértelműségeit.

Tessék a házilag így nevelt gyermekeket itt az iskolában vallásosságra, emberszeretetre, ősi hagyományaink tisztelésére, megbecsülésére és megtartására nevelni! Óriási feladat, majdnem lehetetlenség — de ez az, ami a pedagógust sar-

kalja — megkísérelni a lehetetlent is. És mi váltattuk a munkát Isten előtti felelősségünk teljes tudatában. Bocsánatot kérek ezen kellemetlen igazságok elmondásáért — de a lélek kényszerített erre. Azt is el kell ismernem, hogy a szülők egyrésze jóakaratu és készséges. Merem is reményleni, hogy rövidesen el fog következni az az idő, amikor az iskola és szülői ház, kezét kézbe téve, támogatják egymást az erkölcsi nevelés nemes céljainak elérésére.

Szemle.

Könyvtálatom. Nem indexretételt kell érteni, hanem sokkal rosszabbat. Amazzal csak reklámozott egy-egy könyvnek, vagy szerzőjének és utána jóval többen olvasták, míg ezzel lehetetlen lesz hozzá is jutni a könyvhöz. Nem egy-két könyvhöz, hanem minden könyvhöz, ha magyar nyelven írták és történetesen nem itt adták ki. Ma minden magyar könyv behozatala tilos. A legteljesebben elítéltük azt a meggondolatlan cselekedetet, hogy a magyar könyveket megspékelték egyes irredenta jelmondatokkal, mert ime, ahelyett, hogy használtak volna, végtelenül sokat ártottak az itteni magyarság ügyének. De jól tudjuk azt is, hogy nem lehet minden könyvet egy szempontból vizsgálni, vannak olyanok, melyek természetesen sem szolgálhatnak államellenes célokat. Ezek a theologiai munkák, melyekben itt még igen szegények vagyunk és melyeknek kiadása itt a jelen viszonyok közt sokkal nehezebb. Ideje volna tehát, hogy a magyar egyházak fejei lépéseket tennének arra nézve, hogy a theologiai, általában egyházi könyvekre folyóiratokra és lapokra nézve a tilalom feloldattassék.

Hirek egyházunk más részeiből

Szeretnénk valami frappánsabb nevet adni ennek a rovatnak, sőt magunkban meg is adtuk, de manapság háromszor is meggondolunk valamit, míg végre is — nem írjuk le. Szeretnénk a címben kifejezni, hogy a rovatban időnkint — amint helyünk van reá — néhány pillanatfelvételen megrögzítjük és levetítjük azokat az eseményeket, melyek azokban az egyházrészekben történtek, melyekkel mi is egyek voltunk. — Első képeink az ifjúság életéből valók. A budapesti egyház vezetősége, hol most — amint innen távolról látszik — lelegelevenebben lüktet a vallásos élet, vagy legalább legerősebben dolgoznak elevenné tételén, — egyre nagyobb gonddal fordul feléjük, Ravasz püspök lelkes pásztorlevéllel hívta fel az egyház tagjait, hogy a 12,000 budapesti reform. gyermek

vallásos nevelésének biztosítására szükséges 2 millió koronát adományokkal teremtsék elő. Ugyancsak az ifjúság lelki életének mélyítése végett máj. 11—13 án. u. n. „Csendes Napokat” rendeztek, melyeket közös istenitisztelettel kezdtek meg, azután pedig kor szerint három csoportra oszlva, nekik megfelelő előadásokat hallgattak a vallásos és egyházi élet köréből. Másik az egész országra kiterjedő, állandó nevelő mozgalom, sőt ma már intézmény a cserkészeti, melynek áldásos hatását ma már mindenütt érzik, hogy a nevelők és szülők között állandó kapcsolat legyen közös megbeszéléseket, majd meg családi ünnepélyeket tartanak. Ilyen magas színvonalu ünnepség volt pl. május 13 án a régi képviselőházban. — Ugyancsak az ifjúság lelki életének nemesítésén dolgozik ma is állandóan a Ker. Ifjúsági Egyesület, mely áldozócsüörtükön rendezte a fiatal emberek konferenciáját, melyen hat hitre és erkölcsre vonatkozó előadást tartottak számukra az ifjúság vezetői.

Ifjúsági, de országhatárokon felül emelkedő jelentőségű esemény volt a ker. diákok világszövetsége által a délkelet európai diákság számára április 9—15 én Visegrádon rendezett konferencia, melyen 15 nemzet 63 kiküldötte vett részt. Általában a különböző vidékeken rendezett konferenciák emelkednek ki legjobban a vallásos élet fokozására használt eszközök és alkalmak közül. Ezek közt az első volt a Bethánia-Egyet április 21—25-iki tavaszi evangélizáló konferenciája. Hasonló természetű volt Joh. Müllernek, a német intelligencia evangélizátorának április 28—30-án tartott előadása, valamint a budapesti theologia és a Bethánia által rendezett hódmezővásárhelyi kirándulás április 13—15-ik napjain. Legkiemelkedőbb volt azonban a vértessaljai, mezőföldi és veszprémi egyházmegyék által május 23—24-én Székesfehérvárott tartott lelkesítő konferencia. Német I. és dr Ravasz L. püspökök vezetése mellett mintegy 100 lelkész gyűlt össze, hogy tanácskozzanak, milyen módon tudná a magyar kálvinizmus legjobban kivenni részét a nemzetmentő munkából. A konferencia lelkesítő jellegét azonban teljesen elsodorta a rendkívüli nagyszámmal megjelent közönség, úgy hogy egyáltalán nem illette meg a konferencia név, mert hozzászólásra nem nyílt alkalom, de viszont hatása annál szélesebb körű volt. Különösen a 23-án tartott vallásos estély nőtt hatalmas méretűvé, melyen Ravasz püspök a hit akadályairól beszélt. — Junius 28 án Göncön kezdődött 4 napos konferencia, melyet a Soli Deo Gloria Szövetség rendezett.

Ezekon kívül több egyesület és szövetség munkálkodik a vallásos élettelé tételén, mint pl. Népszerű theol. tanfolyam, Szociális és belmissiói iskola, Kálvinista politikai Szövetség vagy Deb.

recenben a Kálvinisták Templomegyesülete stb. — Megkezdte munkáját ismét az újjászervezett Magyar Protestáns Irodalmi Társaság is, mely első ülését június 16-án tartotta. Műsorán szerepeltek Vargha Gyula elnök, Madai Gyula titkár, gróf Bánffy Miklós, Gyökössi Endre, Kapi Béla, Ravasz püspökök, ki Madách pessimizmusáról tartott előadást. — Elnökké gróf Bethlen István miniszterelnököt és dr. Ravasz László püspököt választották. A társaság céljára dr. Baltazár püspök 500,000 koronát adott, melyen papírost vásároltak.

Dr. Baltazár D. szobrát, melyet amerikai útjából hazatérve készítették, áldozócsőtörtőkön helyezték el ünnepélyességgel a hajduböszörményi Kalvineumban. A tiszántúli kerület lelkesen ünnepelte Márk Endrét 50 éves közszolgálatára alkalmából a május 24-én tartott kerületi gyűléssel kapcsolatban, mikor 500,000 K. alapítványt tett a debreceni kollegium számára. A kerületi gyűlésen végre szilárd alapokra helyezték magát a kerületet és a kollegiumot; buza adóval adóztatták meg az egyházakat, úgy, hogy az egész kerület 200 mm-buzát ad, mely ma 5 millió K.-t tesz ki. — A debreceni lelkészképző-intézet tanárává az egyetemi tanárrá kinevezett Csikesz Sándor helyére dr. Kállay Kálmán konventi másodtitkárt választották meg.

A tiszáninneri kerület közgyűlése június 5-én volt, melyen a sárospataki jogakadémia ügye, megtartása volt a legfontosabb tény, mivel ezt a kormány megakarja szüntetni, viszont széles körben lelkes mozgalom folyik a kerületen kívül is érdekében. Különösen a volt tanítványok buzgólkodnak, kik május 31-én lélekemelő ünnepet rendeztek és az ott rögtönzött gyűjtésnél 1.600,000 K. folyt be. — Radácsi György theol. tanár most töltötte be 50 éves működését.

A kárpátaljai egyházkerület első püspökének Bertók B.-nak megválasztását a cseh kormány nem akarja elismerni, mivel a püspök és néhány lelkész nem tették le az esküt, vagyis ennek megtörténtétől teszi függővé. — A szlovenszói zsinat június 17-én kezdődött Léván.

Egyházi hírek

Férfiátlak a leányiskolában. Ismeretes az a miniszteri rendelet, mely a férfi igazgatókat és tanárokat eltiltotta a leányközépiskolákban való tanítástól. Egyházkerületünk vezetősége felterjesztést intézett a rendelet ellen azon az alapon, hogy iskoláink igazgató-tanácsa és a tanárok között magánjogi egyezség van, melyet senki sem boríthat fel, csak valamelyik szerződő fél. E rendelet

nem is vonatkozhatik a mi iskoláinkra, mert az állam áthelyezheti a maga tanárait más fiúiskolába, de az egyházaknak ez nem áll módjukban, tehát egy ilyen legkevésbé sem emberies intézkedés sokakat mindennapi kenyerüktől fosztana meg.

A nagyváradi prot. árovház céljára nagy-sikerű nyári népiünnepélyt rendezett az ottani Prot. Jótékony Egyesület június 17-én. Az ünnepély tiszta bevétele mintegy 20,000 lei volt.

A szatmári reform. főgimnázium fenntartása érdekében pártfogó egyesület van alakulóban, mely a mai nehéz viszonyok között az intézetet támogatná és fennmaradását biztosítaná. Örömmel értesültünk a mozgalomról és működése elé nagy reményekkel nézünk.

Kulturális alapítvány. Dr. Miskolczy Jenő egyházmegyei tanácsbíró, tisztségének elfoglalása alkalmából 30,000 leies alapítványt tett a nagyszalonta egyh. m. internátus javára. E nemes lélekre valló szép alapítvány méltó folytatása az erre a célra mások által adott összegeknek, közelebből a gróf Tisza Kálmán hasonló célú 100,000 leies alapítványának. — Itt említjük meg, hogy rövidesen eldől, vajjon megnyílik-e az internátus szeptemberben, amire különben alapos remény van.

Iskolai adomány. Dr. Böszörményi Emil egyházkerületi tanácsbíró leánya felgyógyulása alkalmából 500 leit adott a szatmári felső keresk. iskola javára.

A kolozsvári theológián a jövő isk. évben az internátusi díj egy évre 800 lei, konviktusi díj 2200 lei, 10 kg. zsir, és 150 kg. buza. Beiratkozás alkalmával többféle címen 123 leit tartozik mindenki fizetni. Folyamodványokat augusztus 10-ig kell az igazgatótanácshoz címzetten beadni az igazgatóhoz. A kiválóbb hallgatók jutalmazására több alapítvány, pályadíj van és a legációk, melyeknek évi összege átlag 2200 leit tett ki. Beiratkozni szept. 14 és 15. napjain lehet.

A Református Lelkészegyesület július 10-12. tartja III. kongresszusát Tordán, melyen tisztujtás és vele kapcsolatban konferencia is lesz.

**Választók
névjegyzéke** ívenként **1 Leu**

Kapható:
BÉRES KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
Oradea-Mare—Nagyvárad, Ferdinand király- [Rákóczi]-út 14

Felhívás.

Tekintettel arra, hogy az „Egyházi és Iskolai Szemle” nyomdaköltségét a kiadóhivatalnak minden egyes számnál fizetni kell, s a lap pénztára üres, kérjük a hátralékos előfizetőket, hogy az előfizetési díjakat sürgősen behírdeni sziveskedjenek.

A Kiadóhivatal.

Hivatalos rész.

835—1923. szám.

Nagytisztelendő esperes és lelkészi Hivataloknak.

Vettem a vallás és művészeti miniszter ur következő rendelkezését:

„32,796—1923. sz. június 22. Esperes Ur! Van szerencsénk felkérni, miszerint sziveskedjék sürgősen egy pontos kimutatást felterjeszteni a hatósága alá tartozó minden bármily jellegű felekezeti iskoláról. A kimutatás a következő adatokat tartalmazza: 1. Folyó szám. 2. A hely, ahol az iskola van, bejegyzendő a megye is. 3. Az iskola 1919 január 1. előtt vagy után lett-e szervezve. 4. Az iskola jellege (elemi, polgári, gimnázium, kereskedelmi stb.) 5. Fiu vagy leány iskola-e? 6. A tanulók száma az 1922—23. tanévben. 7. A tanszemélyzet száma (tanító, tanár, mester stb.) 8. Miből tartatik fenn az iskola, (kivetés a népre, államsegély, külön alapok stb.) Az utolsó határidő, amikor ezt a kimutatást fel kell terjeszteni folyó évi június 30. A miniszter helyett V. G. Ispir vezérigazgató Z. Pailisag.”

Felkérem lelkésztársaimat, hogy a fenti rendelkezésben kívánt kimutatást a legelső postával 1 példányban esperesi hivatalnak küldjék meg. Az esperes urakat pedig arra kérem, hogy a hozzájuk küldött kimutatásoknak egyik példányát hivatalomnak megküldeni, a másik példányt pedig levéltárunkban megőrizni sziveskedjenek.

Mindkét részről a lehető legsürgősebb intézkedést kérve,

Atyafiságos szeretettel vagyok
Nagyvárad, 1923 június hó 26.

Csernák Béla,
egyházkerületi főjegyző.

836—1923. szám.

Nagytisztelendő Esperes Ur!

Vettem a vallás és művészeti miniszter ur következő rendelkezését:

„24,179—1923 június 21. Esperes Ur! Van szerencsém felkérni, miszerint a lehető legsürgősebben sziveskedjék fölterjeszteni egy kimutatást pontos adatokkal az összes alapok és alapítványokról. Különösen

kimutatandó az illető alapítványok állapota, a theologiai szeminárium vagyona, az egyes egyházközségeknek a lelkész javadalmát képező vagyona, megjelölendő az összes ingó vagyonok (pénz, értékpapírok, részvények stb.) — Az alapok és alapítványok kimutatásába bevezetendő: 1. Az alapító neve. 2. Az év, amelyben az alapítványt tették. 3. Az alapítvány nagysága ingó és ingatlan vagyonban. 4. Kimutatandó az is, hol van a vagyon jelenleg. 5. Az alap és alapítvány célja. 6. Az alap és alapítvány jövedelme az utolsó évben. — Magától értetődik, hogy külön kimutatásban mutatandók ki, azok a vagyonok, alapok és alapítványok, amelyek az egyházkerület központi szerveinek fenntartására szolgálnak. A miniszter helyett Ispir V. G. Vezérigazgató dr P. Jonescu.”

Felkérem a lelkésztársakat, hogy a fenti rendelkezésben kívánt kimutatást haladéktalanul készítsék el 2 példányban s mind a két példányt az esperesi hivatalba terjesszék be.

Az esperes urakat kérem, hogy a hozzájuk fölterjesztett kimutatásokat összegyűjtve legkésőbb július 15-ig hivatalomhoz 1 példányban felterjeszteni, a másikat pedig levéltárunkban megőrizni sziveskedjenek.

Tájékoztatásul megjegyzem, hogy 1922. évi március hó 25-én 327—1922. szám alatt egy részben hasonló tartalmu rendeletet adott ki a püspöki hivatal. A most felterjesztendő kimutatást az akkori adatok figyelembe vételével sziveskedjenek elkészíteni.

Atyafiságos szeretettel

Nagyvárad, 1923 június 26.

Csernák Béla,
egyházkerületi főjegyző.

Pályázat.

A nagyszántói ref. egyház presbyteriuma pályázatot hirdet az I—VI. o. vegyes iskola kántor-tanítói állására. Fizetés: Készpénz 10 lei, 10 és egynegyed köből gyűlt buza, 2 öl tűzifa beszállítva, négy fordulóban 3 hold 656□-öl (három hold és 650 : 1600□-öl) szántóföld, tandij egy gyermek után 32 liter rozs, 32 liter zab, 1 darab csirke és 80 bani készpénz. Korpótlék, ismétlődők tanításáért 20 lei a községtől. Temetési stóla. Lakás és kert természetben. Földek után az állami adót az egyház fizeti. Államsegély.

Köteleessége: I—VI. o. vegyes iskola növendékei tanítása a ref. egyházkerület tanterve szerint, temetéseknél és istentisztelet alkalmával az éneklés vezetése, lelkész akadályoztatása esetén a kánonikus órákon lelkész helyettesítése. Presbyteriumnak megválasztott jegyzője.

Államsegély esetén a tandij kiszolgáltatása egyezség tárgyát képezi. Kérvények a lelkészhez küldendőek. Pályázati határidő a pályázat meghirdetésétől számított 2 hét.

Nagyszántó, 1923 június 26.

Presbyterium.

Pályázat.

A kaplonyi református egyház presbyteriuma az az egyház orgonista kántor-tanítói állására ezennel pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Készpénz az összes (6 1/2 kat. hold) föld s 8 legelő jog megaitása fejében 7000 lei, az egyház pénztárából évnegyedes előleges részletekben fizetve.

2. Minden tanköteles után (30) egy drb. ölös csirke, 450 lei értékben.

3. Minden tanköteles után (30) $\frac{1}{2}$ véka buza, $\frac{1}{2}$ véka gabona 2475 lei értékben.

4. 400□-ól belterület haszonélvezete 100 lei értékben.

5. Egyházkerületi szabályrendelettel megállapított stóla (310 lélek után).

6. Egyházkerületileg folyósítandó fizetéskiegészítő kultur-ado segély.

Megjegyeztetik, hogy természetbeni lakás és konyhakert nincs. — Az egyházközségtől járó javadalom összege 10,025 lei.

Köteleességek: I—VI. osztályu vegyes iskolában a növendékeknek egyh. ker. tanterv szerinti oktatása. Templomban orgonista-kántorság végzése. Temetések alkalmával kántori szolgálat teljesítése. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Egyházi jegyzőség.

Pályázhatnak megfelelő képesítéssel bíró egyének jelen hirdetés megjelenésétől számított 15 nap alatt. Kellően felszerelt kérvények a kaponyi ref. egyház lelkészi hivatalához küldendők.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Kaplony, (u. p. u. v. Nagykaroly) 1923 június 10.

Presbitérium.

Pályázat.

A hegyközkovácsi-i ref. egyház presbyteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett III—VI. o. vegyes iskola kántor-tanítói állására.

Fizetés: A) Tanítói javadalom: 12 kat. hold 1188□-ól szántóföld és rét természetbeni haszonélvezete. Értékelve kat. holdanként 450 Lei. Összes értéke 5750 Lei. Háromszori őszi és tavaszi szántás váltása 150 Lei. 2 öl tűzifa váltása 500 Lei. Tandij minden gyermektől 1 (egy) véka kétszeres buza, mintegy 40 gyermek után értékelve 4000 Lei. Tandij-pénz minden gyermektől 30 Lei, összesen 1200 Lei. Ismétlődő iskola tanításáért a községtől 100 Lei. Egyházi jegyzőségért 100 Lei.

B) Kántori javadalom: Kézpénz évi 70 Lei. 15 köböl kétszeres buza természetben az egyháztól értékelve 6000 Lei-re. Temetési stóla egyházkerületi legújabb végzés értelmében. Lakás természetben kis konyhakerttel és egy 500□-öles külső kerttel. Államsegély. — Összes kántor-tanítói javadalom értéke: 17,870 Lei. A tagosításkor nyert földtöbblet állami adóját 7 Lei 52 banit tanító, többi adóját az egyház tartozik fizetni.

Köteleesség: III—VI. o. vegyes iskola növendékei tanítása a ref. egyházkerület tanterve szerint, istentiszteletek alkalmával az éneklés vezetése orgonával, temetések végzése, lelkész akadályoztatása esetén és kanonikus órákon lelkész helyettesítése, egyházi jegyzői

teendők végzése. Presbyteriumnak megválasztott jegyzője — Kérvények augusztus 4 ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Pályázók augusztus 5-én délelőtt 11 órára saját költségükön próbaéneklésre és orgonázás végett megjelenni tartoznak.

Hegyközkovácsi, (Biharvármegye u. vasútállomás Bihar) 1923 június 29.

Presbyterium.

Nagyfiszteletű Esperes, iskolaszéki Elnök és Igazgató urak figyelmébe!

A 321-1922 sz. Egyházkerületi közgyűlési határozataival népiskoláinknak használatra ajánlott

román-magyar nyelvű iskolai nyomtatványokat

famentes papírra nyomtatva állandóan raktáron tartom és azokat a következő legjutányosabb árain mellett hozom forgalomba:

Felvételi napló	--- -- -- -- --	íve 2-20	Lei
Előmeneteli és mulasztási napló,	íve 2-30	"	
Haladási napló	--- -- -- -- --	íve 1—	"
Iktató-könyv	--- -- -- -- --	íve 2-30	"

Ezen nyomtatványokból tetszés szerinti mennyiséget be is köthetnek, a Mulasztási Naplót kötetenként 35 Leiért, a Haladási Naplót 28 Leiért.

Értesítő könyvecske, --- -- -- -- -- darabja 3 Lei.
Elemi iskolai bizonyítvány --- 10 drb 8 Lei.

10 darabnál kevesebbet nem küldhetek egy nyomtatványból sem.

Választói névjegyzék	--- -- -- -- --	íve 1—	Lei
Adófőkönyv	--- -- -- -- --	íve 2-50	Lei
Nyugta	--- -- -- -- --	10 drb 4	Lei
Ellennyugta	--- -- -- -- --	10 drb 4	Lei

Bármely más nyomtatványokat, borítékokat, papírokat is legjutányosabb áron szállíthatok és tisztelettel ajánlom jónevű könyvnyomdám szíves figyelmükbe.

Nagybecsű megrendelésüket kérve vagyok

hittestvéri tisztelettel

Béres Károly nyomdatulajdonos,
az „Egyházi és Iskolai Szemle” kiadója
Oradia-Mare - Nagyvárad, Fő-utca 14. szám.

Bibliák és újtestamentumok, énekeskönyvek,

kottás halleluják, bibliai képes albumok, bibliai mondásos fali képek, levélpapírok és levelező lapok, továbbá mindenféle vallásos, építő könyv, irat és traktátus legjutányosabb forrása egész Románia területén az

EVANGÉLIUMI MISSIO IRATTERJESZTÉSE, CLUJ—ROLOZSVÁR
Trefort-utca 13-ik szám, földszint.

Béres Károly könyvnyomdája Oradea-Mare — Nagyvárad.